

Studijní cesta SDRUK do polských knihoven

Iva Vohrnová a Lucie Pospíchalová

Ve dnech 17. až 20. května 2016 Sdružení knihoven ČR uspořádalo studijní cestu po polských knihovnách. Tady nabízíme pohled na navštívené knihovny od zaměstnankyň Městské knihovny v Praze.

1. den

První den jsme zavítali do knihovny v Černém Boru, kde na nás čekal Marek Jurowski z instituce Instytut Książki s prezentací Sítě knihoven v Polsku a činnost Institutu pro veřejné knihovny. Podrobnosti o knihovně Černý Bor řekl pan Adam Górecki, starosta Černého Boru a ředitel knihovny Grzegorz Łuczko.

- Zákon o knihovnách v Polsku - od r. 1997, novela z r. 2012, mj. v každé základní škole by měla být povinně knihovna
- Rozdělení knihoven – podle přístupnosti (soukromé, veřejné), působnosti (národní, krajské, městské), zaměření (odborné, pedagogické, ...)
- Služby knihoven
- Statistiky

Instytut Książki ve Varšavě <http://www.instytutksiazki.pl/>

- Řídí se heslem „Knihovna je pro lidi, ne pro knihy“
- Bez příkazů a zákazů
- Organizuje školení pro knihovníky
- Mají Diskusní klub (10 000 členů)
- Pořádají další společenské akce i studijní cesty

Poté jsme měli možnost si prohlédnout samotnou knihovnu: **Gminna Biblioteka Publiczna w Czarnym Borze** <http://biblioteka.czarnybor.pl/> V knihovně pořádají mnoho akcí pro návštěvníky, např.: literární a umělecké soutěže, soutěž "Pegazik", integrační aktivity a čtení pro děti a mládež, setkání s autory, výstavy, pasování na čtenáře, různá vystoupení seniorů, den s Andersenem, ale také zumba. Pro tyto akce je zde sál, který je součástí knihovny.

Další zajímavosti:

- Registrace zdarma
- Zpozdne je 1 groš za den
- Okolo 100 návštěvníků denně
- Knihovní systém MAK+
- V katalogu se vyhledává prostřednictvím dotykové obrazovky
- Součástí knihovny je i kavárna a venku plážová lehátka
- Možnost si zahrát stolní hokej

Fotogalerie

2. den

Druhý den už byl o něco náročnější, na programu jsme měli návštěvu čtyř knihoven ve Vratislavi (z celkového počtu 64).

Miejska Biblioteka Publiczna we Wroclawiu (MBP), pobočka č. 54 <http://www.biblioteka.wroc.pl/filie/filia-nr-54>

- Knihovna pro dospělé i děti
- rok založení 1966, starý dřevěný interiér, atmosféra rodinné knihovny

- Elektronický systém ALEPH
- 60 – 100 návštěvníků denně
- Dovoz knih a časopisů pro nemocné a zdravotně postižené domů - bezplatně
- „Podzimní knihovna“ - série setkání s autory zajímavých knih a s vítězi literární soutěže o Wroclawi
- Pro předškolní věk akce „Předškoláci budou číst“
- „Noc čarodějnic“ - party noc v knihovně pro dívky ve věku 9-12 let. Akce je pořádána každý rok v červnu od roku 2004.
- „Pohádková knihovna“ - působí již od roku 2000, dvakrát měsíčně (vždy v sobotu v 11.00.) hrají loutkáři příběhy pro děti ve věku 3-7 let a jejich rodiče. Mezi loutkami najdete i loutky Rumcajse, Manky a Cipíska, kteří jsou u polských dětí velmi oblíbení.

Fotogalerie

Dolnośląska Biblioteka Pedagogiczna we Wrocławiu <http://www.dbp.wroc.pl/biblioteki/wroclaw/>

- Přestože se jedná o pedagogickou knihovnu, zapsat se zde může každý
- Ve fondu jsou knihy z oblasti psychologie, sociologie, pedagogiky a komunikace
- Většina knih je pouze prezenčních, vybrané absenční knihy si mohou čtenáři půjčit na 14 dní, zpozdne je 2 zl. za den za knížku
- Vzdělání knihovníků je samozřejmě knihovnické, ale snaží se, aby měli i pedagogické
- Mají e-learningové kurzy prostřednictvím Moodle
- Realizují se zde různá setkání, výstavy

Fotogalerie

Zakład Narodowy im. Ossolińskich <http://ossolineum.pl/>

Národní knihovna Ossolińských (Zakład Narodowy im. Ossolińskich) sídlí v budově bývalého kláštera Rytířského řádu křížovníků s červenou hvězdou, který zde v roce 1248, tedy 15 let po zřízení řádu Svatou Anežkou v Praze, založila její sestra, kněžna Anna Česká, žena vratislavského knížete Jindřicha II. Pobožného. Klášter byl barokně přestavěn do dnešní podoby ve 2. polovině 17. stol. Janem Baptistou Matheyem (autor trojského zámku v Praze) a upraven v letech 1727–31 českým architektem Kiliánem Ignácem Dientzenhoferem. V roce 1947 se do budovy bývalého kláštera nastěhovala knihovna založená v roce 1817 Josefem Maxmiliánem Ossolińským ze Lvova, která v době Rakousko-uherské monarchie sloužila jako centrum polských výzkumů a sbírka tiskopisů, rukopisů, grafik, map a numizmatických kolekcí na polská témata.

Knihovní fond: knihy (včetně starých tisků) - 760 000 svazků časopisy - 170 000 rukopisy - 17 500 diplomy a doklady - 3 100 autogramy - 10 130

Kartografické sbírky - 9 247 Sběrka muzikologie - 4 500 umělecké sbírky (grafika, kresba, fotografie) - více než 100 000 muzejní sbírky:

obrázky - 1700 plastiky - 500 historické suvenýry - 6400 starožitné zbraně - 1800 mince a medaile - 25 000

Celý fond je prezenční, takže knihy lze studovat pouze v čítárnách knihovny. Registrace stojí 10 zl. a než půjde čtenář do čítárny, je nutné, aby odložil své věci bezplatně v šatně. V knihovně jsme měli možnost si prohlédnout i výstavu Henryka Sienkiewicze.

Fotogalerie

Miejska Biblioteka Publiczna we Wrocławiu (MBP), pobočka č. 5, zvaná

Grafit <http://www.biblioteka.wroc.pl/filie/filia-nr-5>

- Knihovna je bezbariérová

- Elektronický systém ALEPH
- Pobočky nejsou propojené jako MKP, takže knížku musí čtenář vrátit tam, kde si ji vypůjčil
- Moderní vybavení – dětské oddělení v oranžové barvě, oddělení pro dospělé v bílé barvě s červenými doplňky
- Místo pro různé akce, popularizace čtení - knihovnické lekce, soutěže, aktivity pro děti ve svém volném čase, každý čtvrtek Klub e-Senior
- Dovoz knih a časopisů pro nemocné a zdravotně postižené domů - bezplatně

Fotogalerie

3. den

Třetí den jsme přejížděli z Vratislavi do Krakova, kde jsme navštívili 2 knihovny.

Biblioteka Jagiellońska <http://www.bj.uj.edu.pl/start>

- Při příchodu jsme museli všichni nechat v uzamykatelných skříňkách tašky i bundy (dovolen byl pouze fotoaparát a blok na poznámky). Celou dobu byl s námi i jeden zaměstnanec z ochranky.
- Registrace stojí 10 zł., vydání duplikátu 15 zł. a zpozdné je 1 zł. za každých 5 dní
- Možnost bezplatného vystavení jednodenní karty
- Rozlehlé a tiché čítárny a studovny
- Oddělené studovny pro jednoho čtenáře, ve kterých si mohou nechat studijní materiály přes noc – možnost využívat až měsíc v kuse
- Mezi jednotlivými patry a odděleními funguje speciální „výťah“, který je přidělaný na stropě a „náklad“ jezdí po koleji
- Stále mají ve velkém množství lístkové katalogy, sice se nedoplňují, ale čtenáři mohou vyhledávat i v těchto katalozích
- K přenosu knížek jsou čtenářům k dispozici plastové nákupní košíky do ruky

Fotogalerie

Biblioteka Główna Akademii Górniczo-Hutniczej <http://www.bg.agh.edu.pl/>

- Po Jagellonské knihovně se jedná o druhou největší knihovnu v Krakově
- V r. 2015 měli ve fondu 942 195 dokumentů, z toho 428 402 knížek
- Ve fondu kromě knížek a časopisů najdeme i normy, patenty a kartografické dokumenty
- Průkaz do knihovny 5zł., zpozdné 20 grošů za den a za knížku
- Počet výpůjček je omezen podle toho, jestli je čtenář studentem, pracovníkem AGH
- Prostory jsou monitorovány, u východu jsou bezpečnostní branky a následně dvojí zábrany, takže při krádeži nemůže čtenář utéct
- Knihy jsou opatřeny speciálními kódy, které umožňují snazší revizi a vypůjčení knížek u automatu bez zásahu knihovníka
- Opět jsou k dispozici samostatné uzavřené studovny pro jednotlivce
- Sledování zájmu o časopisy – čtenáři hlasují pro časopisy, které chtějí mít ve fondu

Fotogalerie

4. den

Poslední den jsme zakončili návštěvou nové knihovny v Osvětimi **Miejska Biblioteka Publiczna im. Ł.**

Górnickiego - GALERIA KSIĄŻKI w Oświęcimiu <http://mbp-oswiecim.pl/>

- Knihovna funguje asi 5 let, vznikla hlavně díky dotaci z EU (4 mil EUR)
- Neplatí se ŽÁDNÉ poplatky – ani registrace, ani zpozdné (pokud čtenář nevrátí výpůjčku do pěti let, knihovna ji odepíše – ještě se jim nestalo, že by výpůjčku někdo nevrátil)

- DVD a CD se nedají půjčit absenčně, čtenáři mají k dispozici 2 sály pro několik lidí, kde si mohou film přehrát. Navíc si musí DVD/CD půjčit u knihovnice (v policích jsou pouze obaly). Absenčně se půjčují pouze audioknihy.
- Koutek pro děti i s místem pro různá setkání (např. s logopedy)
- Monitorování čtení časopisů – těch nejnovějších – dá se zjistit počet vypůjčení v čítárně
- Lze vracet, i když je knihovna zavřená – venku je automat
- Pokud čtenáři neví, kde knihu vzali, jsou u polic boxy určené na odložené knihy
- V knihovně je i Radio Osvětim, odkud vysílají živě
- U vchodu sídlí ochranka, která i odemyká záchody, které jsou před vstupem do knihovny
- Mají zde projekt Aleja Pisarzy w Oświęcimiu (tzv. Chodník slávy), který prostřednictvím pamětních desek odkazuje na významné polské autory. První pamětní deska byla věnována Andrzejowi Stasiukowi (rok 2012). O tom, který další polský autor bude oceněn, rozhoduje porota složená z několika členů, ve které nechybí ředitel knihovny v Osvětimi Leszek Palus.
- Ukázka jednoho videa představující knihovnu trochu jinak: <https://www.youtube.com/watch?v=OpzBR6jtyWU>

Fotogalerie

Závěr: Služby a nabídka pořadů jsou podobné jako u nás a v Evropě, dává se důraz ne na knihy, ale na pohodlí čtenáře a na to, aby v knihovně trávil co nejvíce času. Tomu odpovídají i velké prostory a vybavení interiérů pro volno-časové aktivity.

Větší důraz se ale klade na bezpečnost veřejnosti i knihovníků – všude na pobočkách jsou bezpečnostní kamery, u vypůjčných pultů obrazovky, je přítomen pracovník BA.

A co nás opravdu zaujalo?

- Bibliobox jen pro knihy s čárovým kódem - po načtení knihy se bibliobox otevře a čtenář může vložit knihu.
- Čtečka, která nalezne v regálech konkrétní svazek (uvnitř svazku je speciální kód, který načtení umožňuje). Tím je také snazší revize.
- Uzavřené studovny pro jednotlivce/skupiny, ve kterých si čtenář může nechat své věci a další den pokračovat ve studiu.

Poznámka: Exkurze probíhala pouze v polském jazyce bez tlumočení do češtiny, za případné nepřesnosti způsobené jazykovým nedorozuměním se omlouváme.

Autoři: Iva Vohrnová a Lucie Pospíchalová, Městská knihovna v Praze